

ŠVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)

Štev. (No.) 2

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

10. januarja 1985

Ob papeževi božični smernici Kdo je bil „slovenski Berija“?

„Skušajmo živeti božič v duhu sprave z Bogom, z nami samimi in z drugimi...“ (J. P. II.)

Papeževe besede nas spominjajo, da se duh sprave pričena v našem odnosu do Stvarnika, poteka preko sprejetja lastne resničnosti in se izrazi končno v strpnosti in vzajemnosti med brati.

Tudi kadar govorimo o zaželeni narodni spravi, naj bi imeli pred očmi isto pot. Sprava je tudi v tem primeru sad ljubezni do Resnice in resničnosti, do Očeta ter do Njegovih sinov in hčera.

Večkrat je bilo med nami že pisano o vprašanju narodne sprave, a v letošnjem adventu je bilo prvič, da je podobna misel bila objavljena v republiki Sloveniji. Priletela je med nas osamljena, sredi bučne reakcije, katero je vzbudila med domačimi oblastniki, a njene resničnosti ne more izbrisati nihče več. Ni bila to še razvita in dokončno izdelana misel, pa je vendar pomenila neskončno več kot sovražna nestrpnost uradnega tiska komunistične stranke.

„Ena lastovica še ne naredi pomladi,“ bodo ob tem menili eni; „vsako pomlad naznani najprej ena lastovica,“ bodo upali drugi. Oboje je res. Res pa je tudi, da smo prve javne glasnice veselili, čeprav utegne biti pomlad še daleč.

Prav pa je, da kljub upravičenemu veselju ohranimo rodoljubni doma in po svetu — razsodnost. Ko govorimo o spravi med Slovenci v upanju, da bo tako zaključeno obdobje revolucije in nasilja, obstaja nevarnost, da si jo vsak drugače predstavlja, v pre-

pričanju, da pomeni pojem sprave vsem to, kar pomeni njemu. Zato je primerno, da od časa do časa o tem ponovno razglabljam.

Sprava temelji na odpuščanju in ne na pozabi, je sad ljubezni in ne brezbriznosti, išče resnico in ne kake „nove“ za vse sprejemljive priredbe preteklosti. Tudi nj sprava isto kot zmaga nad nasprotnikom; je pa sprava resnična zmaga nad sovraštvom pa tudi nad lažjo.

Končno, sprava ni nekaj, kar bi bilo mogoče doseči po odloku, čez noč, kot neko čudovito stanje, ki naj bi prišlo nad narod brez osebnega napora in osebnih odločitev. Gre za nekaj globljega, kar je bližje „spreobrnjenju“, kot „sklepu“ tega ali onega organizma.

Misel na narodno spravo je marksistom vsekakor težja kot kristjanom, ker njihov nauk ni osnovan na ljubezni, kakor je krščanski. Zato ni upanja na spravo s komunistično partijo, dokler se ta oklepa svoje ideologije s totalitarno nasilnostjo. Med tem pa je pot sprave med narodnjaki, ki so se borili na obeh straneh v državljanski vojni, vedno odprta. Mogoče je, da se na njej srečamo, če je ne zamenjamo z vabljivo cesto nečastnega barantanja z vrednotami, ki ne vodi nikamor.

Narodna sprava ni plod pogajanj, kjer se preteklim krivicam dodajajo druge. Tudi ni trgovanje s častjo in dobrim imenom ne živim ne rajnim borcem, političnih delavcev in mučenec. Njen pričetek je v slovenskih srcih tisti hip, ko priznaš nasprotniku, celo če si prej pričel o njegovi zmoti, da se je morda tudi on boril v dobri veri in s podobnim idealiz-

mom, kot si se boril za svoj narod ti.

Ne gre pri tem za potuho zločinu, za zanikanje zrote niti za prikrivanje pomot. To bi bil greh protj resnici. Nasprotno, če resnično želimo narodno spravo moramo biti pripravljeni sprejeti celotno resnico. Zaupati moramo narodu, da bo nekoč svoboden in rešen totalitarnih vezi znal iskati zgodovinsko resnico, ločiti posledice od vzrokov, človekovo slabost od njegovih namenov, pa tudi velikodušnost od njene zlorabe.

Pri presoji državljanske vojne, ki se nj pričela z ustanovitvijo domobranstva, je prvo vprašanje, kdo jo je pričel in zakaj! Ko bodo razjasnjeni umori slovenskih narodnjakov in celih družin, s katerimi je komunistična stranka revolucijo zanetila, bo dobronamernim rojakom postalo jasno zadržanje vseh nasprotnikov revolucije. Jasni pa bodo tudi vzroki njihovega poboja po končanji vojni.

Sprava, kadar bo narod zanjo dozorel, ne bo mogla mimo resničnih vzrokov revolucije, mimo njenega namena niti mimo njenih posledic.

Pravična obsodba zločinov pa velikodušno odpuščanje sta prag, ki ga mora narod prestopiti, če hoče, da se sprava posameznikov spremeni v resnično narodno spravo.

Nočemo maščevanja, odpovedujemo se osebnim zadoščanjem, hočemo le pravico, ker brez nje bi bila tudi sprava — laž.

Obljuba, da resnica človeka osvobaja, drži tudi v tem primeru; izrekel jo je isti Učenik, ki zapoveduje, naj vlada ljubezen med brati.

dr. Marko Kremžar

Z revijo Mladina imajo oblasti doma vedno težave, ker pač piše po svoji uvidevnosti in se ne da utišati. Tako so novembra 84 zaplenili številko 40 na podlagi odločbe javnega tožilca, in sicer, ker je v njej izšel članek „Obkroženi z ljubeznijo,“ katerega vsebina „škoduje ugledu skupščine SFRJ“. Sodišče je ta odlok naknadno potrdilo na podlagi zakona o preprečevanju zlorabe svobode tiska. Kot je videti, ta služi za utišanje vsega, kar ni všeč „novemu razredu“ na vladi, ker razgalja „delo za ljudstvo“ njihovih predstavnikov partijcev.

Uredništvo Mladine sicer ni moglo izdati zaseženega članka, naknadno pa je le izdalo ostalo gradivo, ki pa je tudi po svoje zanimivo. Pod na slovom „Nizki udarci visokega funkcionarja“ je objavil nekatere komentarje Matevž Krivic, ki je med najbolj pogumnimi oporečniki v Sloveniji. Je bivši komunist, ki pa je iz protesta izstopil iz ZK. Na Gorjupovih dnevih slovenskih novinarjev 9. novembra lani je visoki partijski funkcionar Mitja Ribičič med drugim napadel tudi Krivica, češ da ima „očetovski kompleks“, kajti njegov — Krivičev — oče je bil tožilec v znanih dachauskih procesih in ga zato primerja s „slovenskim Višinskim“.

Sedaj pa Krivic odgovarja na te nizke udarce. Sprašuje se, kako naj odgovori Ribičiču? Pred rednim sodiščem? Nesmisel! Pred partijskim tovariškim razsodiščem? Enkrat je Krivic že zahteval nekaj takega (za

Jaka Koprivca), pa se je razsodišče izjavilo, da je nepristojno! Gotovo Krivic dobro pozna delovanje in nepristranost državnih in partijskih sodišč. Zato se obrača na javnost: Po-ve, da je bil oče izbran za tožilca le nekaj dni pred pričetkom procesa in da zato seveda ni mogel vedeti, kako so bila nekatera priznanja izsiljena z mučenjem itd. In nadaljuje:

„Pač pa bi Mitja Ribičič, če se je že spustil v omenjanje „slovenskega Višinskega“, rad vprašal, kdo so bili potem „slovenski Berija“ in njegovi pomagači, ki pa niso krivi samo za to, da so lažnim obtožbam verjeli, ampak so te lažne obtožbe na znan način sami sfabricirali? Glede na to, da je bil Mitja Ribičič takrat visok funkcionar OZNE in da je njegova vloga (vsaj v Torkarjevem procesu!) v Torkarjevji knjigi, sicer brez imena, tudi opisana, bi bilo pričevanje Mitje Ribičiča o teh stvareh za javnost nedvomno še mnogo zanimivejše kot je bilo tisto mojega očeta. Bo potem, ko si je upal — v odsotnosti prizadetih — na Gorjupovih dnevih reči to, kar je rekel, našel toliko poguma, da bo javnosti pojasnil tudi svojo vlogo v dachauskih procesih?“

Kot lahko beremo, se zadnje čase Ribičič kaže na zunaj kot zelo širok in odprt pristaš mirnega in legalnega razvoja idej; vendar pa vemo že od prej in tudi zadnje Krivičeve pisanje nam to potrjuje, da ima Ribičič še veliko, veliko povedati javnosti, ki se je sedaj začela spraševati o njegovi preteklosti!

Italija se utrjuje vzdolž slovenske meje

(FAZ, konec novembra, priredila P. D.)

Italija pazljivo zasleduje oboroževanje obeh velesil in kopičenje vojnega materiala na meji med zahodom in vzhodom. Povsem tiho in po sporazumu vseh političnih strank v državi pa se je tudi sama dobro opremila. Njen izredni položaj, saj je obkrožena od morja, zahteva temu primeren obrambni sistem, Italija nima nobene direktne meje z državami vzhodnega bloka, ker leži vmes Jugoslavija in Avstrija. Ker bi bila direktna suhozemska invazija možna le iz Madžarske preko Ljubljanske kotline proti Gorici in Vidmu, je Italija v tem predelu namestila močne divizije tankov in drugega orožja, pa tudi vojakov, ki naj bi branili ca 50 km široki prehod med Alpami in Jadranskim morjem.

Slovenija več izvozila kot uvozila

Zvezna statistika je objavila, da je Slovenija že v prvih desetih mesecih 1984 izvozila na konvertibilni trg za 8,5% več kot pa uvozila. To se ji je posrečilo prvič v zadnjih štirih letih in je edinstven pojav med jugoslovanskimi republikami in pokrajinami.

Od drugih so izboljšali propore v dobri meri Bosna in Hercegovina ter Srbija; za spoznanje so izboljšale Črna gora in Kosovo; Hrvaška, Makedonija in Vojvodina pa so zmanjšale izvoz (ali pa povečale uvoz).

Slovenija je v zadnjih štirih letih imela sledeč narastek: 78,5%, 88,5%, 96,5% in 108,5% (pokritost konvertibilnega uvoza z izvozom v %).

V istem času je bilo splošno povprečje Jugoslavije tole: 54%, 61,1%, 77,7% in 84,3%.

Razmere v Sloveniji

„Neue Züricher Zeitung“, 16. 11. 84.

(Priredila P. D.)

Proces proti 6 izobražencem v Beogradu ima velik odmev v raznih jugoslovanskih republikah. V Sloveniji je povzročil nezadovoljstvo celo v slov. komunistični partiji. Pred kratkim je eden glavnih politikov, Mitja Ribičič, izjavil, da se ne sme kaznovati z zaporom tistih državljanzov, ki povedo svoje mišljenje, ki morda ni v skladu z mnenjem vladajočih. Uporabljal naj bi se drug način, t. j. mirno spodbijanje „zmote“. V Ljubljani pravijo, da bi tak način morali uporabljati pri presojanju mišljenja filozofa Vojeslava Šešelja, ki ga je režim obsodil v Sarajevu na 8 let ječe. Prav tako naj bi tudi v beograjskem procesu vlada „dokazovala“ nepravilno delovanje šestih intelektualcev, ki so v stanovanju Milovana Djilasa prisostvovali razgovoru in ki so bili v posestj knjig, ki naj bi imele „državi sovražno vsebino“.

Niso si pa upali vsi slov. politiki povedati svojega mnenja tako javno kakor Mitja Ribičič ali pa Makedonec Grličkov. Ta dvomi, če so takšni procesi v prid jugoslovanskemu ugledu v inozemstvu, predvsem na zapadu. Njegovo mnenje je naletelo na dober sprejem v slovenskem tisku, ker so mnogi bralci že dolgo prepričani, da se samo s svobodnim in prostim razgovorom lahko rešijo težave, v katerih se nahaja država. V Sloveniji se baje v zadnjem času kaže neko rahlo „popuščanje v politični atmosferi“. Seveda so različna mnenja, v kakšni in kolikšni meri se kaže to „rahljanje“. Pa tudi opomini in kritike se že javljajo, naj se Slovenci izogibajo prevelikemu „uporabljanju svobodnega mišljenja“, ker bi to lahko povzročilo reakcijo pri še vedno obstoječih slovenskih dogmatikih.

Res je, da v Ljubljani v zadnjem času več pišejo in govorijo o zgodovini in dogodkih izpred 40 let. Vso to dobo namreč doma niso smeli govoriti, kaj šele pisati o povojnih ob-

sodbah in množičnih pobojih oseb, katere je režim obsodil, da so bili sodelavci z nacisti. Mlajši, marksistični novinarji v „Novi reviji“ celo zahtevajo razjasnitve skonstruiranih obtožb. Dvomijo o pravičnem izvrševanju obsodb in zagovarjajo mnoge, ki so bili obsojeni zaradi svoje pripadnosti katoliški Cerkvi. Opazovalci so mnenja, da bi takšno razpravljanje morda lahko služilo kot prva pot do narodne sprave.

Tudi je res, da so vladni krogi prenehali z napadi na katoliško Cerkev in predvsem na škofa dr. G. Rožmana, ki je bil obsojen v odsotnosti na 18 let ječe — zaradi „sodelovanja z Nemci“. Danes presojuje njegovo delovanje kot pogojeno pod gotovimi

Slovenski bogoslovci obiskali Koroško

Slovenski bogoslovci so se napotili na kratek obisk k študentom teologije v Avstriji. Najprej so se oglasili v Salzburgu, kjer je nekaj Slovencev v bogoslovju. Omembe je vredno, da letos praznujejo tam Virgilovo leto (umrl je leta 784), saj je ta škof poslal med nas Modesta in druge duhovnike.

Potem so se bogoslovci odpravili v Celovec, kjer so se srečali s škofom Kappellarijem. Kako pa so se imeli v Tinjah, ponatiskujemo iz Družine dobesedno:

„V Tinjah nas je sprejel nasmejani Jože Kopeinig in nam navdušeno razkazal Katoliški dom prosvete, ki skrbi za versko in kulturno rast Slovencev in Avstrijcev na Koroškem. Ko nam je po večerji France Sodja pripovedoval o življenju naših izseljencev v Argentini in Kanadi, kjer trenutno biva, smo se začutili kot ena sama velika družina, rojena nekje pod Triglavom, z bogovim kotom v hiši...“

Samoupravljanje in religiozno vprašanje

To je bil naslov seminarja na Bledu. Posebno zanimivi so bili zaključki na drugem dnevu srečanja, ko so „strokovnjaki“ poročilo jih ne omenja odgovarjali udeležencem. Zelo jasen je bil odgovor na vprašanje, kakšno vlogo ima vera pri graditvi bolj humane družbe. Rekli so, da je vera lahko ovira pri vzpostavljanju pravičnih družbenih odnosov; možno je, da pri tem nima nikakršne vloge; lahko je pa tudi spodbuda. (Bolj jasno nemogoče).

Ugotavljali so vzrok, zakaj je med družbenopolitičnimi delavci tako malo vernih. Prišli so do zaključka, da jih v krajevnih skupnostih (las fuerzas vivas) ni tako malo; zelo malo jih je na občinski in republiški ravni. — To vprašanje bi morali preučiti; analizirati delovanje delegatskega sistema, dopuščajo pa tudi, da bi med vzroki gotovo moglo biti tudi sektašenje. Tu so pa pogodili: na višje položaje pridejo le tisti, ki pripadajo sekti rdeče knjižice... — — —

Med nas je usekalo...

Ob 40-letnici našega begunstva

Danes vemo, da je bil Šubašič — kraljev in Churchillov človek. Churchill je igral nanj svoj vpliv v Jugoslaviji. Minister Fotić se je celo bal (The war we lost, stran 251), da bi po Šubašičevem posredništvu prišlo lahko do sporazuma Tito-Maček! Churchill je namreč tedaj računl na Jugoslavijo kot na svojo izključno vplivno domeno, na britansko cono, podobno kot je gledal na Grčijo. Obe pa naj bi bile „zavora sovjetskemu pohodu na Jadrano, v Sredozemlje in v Italijo (Fotić, 297-300). Še več: Churchill je smatral tudi Tita za svojega človeka. Vsaj tako se je videlo na obisku v Neaplju poleti 1944. Verjel je v Titovo obljubo, da ne bo uvajal komunizma v Jugoslaviji in da bo izpeljal svobodne volitve brez nasilja. In to dvoje bi krepilo Churchillov vpliv v državi. Šele potem v Moskvi oktobra 1. 1944 je videl drugačen položaj ter je za Grčijo koncediral 90% v svoj prid in 10% v sovjetskega, za Jugoslavijo pa 50% in 50%. Situacija v Jugoslaviji se mu je videla katastrofalna.

Vemo, da je Churchill jan. 1945 dal poklicati k sebi predsednika Šubašiča in mu „ponudil dve angleški brigadi za izkrcanje na dalmatinski obali z namenom, da zaustavijo širjenje komunizma v zapadnem delu Jugoslavije“, kakor priča Radica, ki je bil tedaj Šubašičev sodelavec (Glas sv. Antuna, 1955, 10. junija) oz. kakor priča poslanik Šumenkovič (AD, 8. 3. 1965), ki stavi to srečanje v december 1944, da je pri tem Churchill vprašal, „kakšna možnost je, da se iz ostankov domobranske armade formirajo oddelki, ki bi skupaj z angleškimi četami držali položaj v rokah in morda prodirali proti Dunaju“. Šubašič je tedaj to ponudbo — odbil, in s tem je dokončno preprečil, da bi Jugoslavija postala nova Grčija. Prof. Ružička je govoril l. 1946 po Radiu Free Europe, da se mu je „Tito sam hvalil, da je samo on preprečil zadnjo zimo — 1944/45 — izkrcanje britanskih in ameriških čet na zahodni obali Jugoslavije“ (Glas Jugoslavije, 1947, šte. 32).

dr. Tine Debeljak, „Zapisi ob robu“ (ZSS 1967, str. 104-105)

Cinizem Ribičiča

„Nasprotniki so se s silo prilastili pesnika Balantiča, ki je zgorel v belogardistični postojanki. Vendar Balantič ni bil nikakršni pesniški izvedovalec klerofašističnega mračnjastva, saj ni zmozel niti enega verza v čast in slavo propadajočega sveta. Bil je velik talent, vendar utesnjen zaradi osebne stiske, obupa in brezizhodnosti.“ (NR št. 22. novembra 1984)

Iz govora Mitje Ribičiča na dvanajstem plenumu kulturnih delavcev OF 16. novembra 1984 v Dolenjskih Toplicah.

Letos je izšla v Sloveniji pri Cankarjevi založbi Balantičeva pesniška zbirka „Muževna steblika“ in je postala knjiga uspešnica — best seller, tako da je v nekaj mesecih izginila s književnega trga. Kritika se je zelo pohvalno odzvala o njej, sedaj pa je dobila še priznanje iz ust člana predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov.

Slovinci doma so morali čakati enainštirideset let, da so prišli do enega dela naše kulturne dediščine, ki jo predstavlja Balantič — pesnik videc v zgodovini našega naroda, medtem ko je v emigraciji bil trikrat ponatisnjen.

Tokrat je dobil priznanje kot „velik talent“, kar je nekaj posebnega v vrstah kulturnih diktatorjev slovenske kulture. Seveda bi si Ribičič lahko prihranil, „da ni bil nikakršni pesniški izvedovalec klerofašističnega mračnjastva“, kot da bi bili v vrstah slovenskih literatov sami mračnjaki.

Ribičičev cinizem je s tem govorom res dal priznanje enainštirideset let zamolčanemu, v Grahovem zgozelenemu pesniku, iz navedenega citata pa razberemo, kot da bi se ga katoliška stran prilastila, ukradla komunistični in s tem je Ribičič dosegel vrh cinizma: ubiti še ne 22 let starega, nadarjenega, veliko obetajočega pesnika, blatiti in zamolčevati ga čez štirideset let, nato ga pa hoteli prikazati kot komunističnega pristaša.

Pesniški talent Balantiča je odkril dr. Debeljak leta 1942 in od takrat naprej je pesnik postal sodelavec „Doma in sveta“. Ne prej ne pozneje ni Balantič pisal v komunističnem duhu, pričakujemo pa še njegovo morebitno zapuščino. Dosti se je pisalo o besedah, ki jih je recitiral France Kremenar, ko sta skupno goreda z Balantičem: „Usodni Pirhus...“ njihov pomen pa lahko šele sedaj po toliko letih dojamemo: bila je Pirova zmaga slovenskih komunistov tisto noč, ki je prišla v zgodovino zaradi kratkotrajnosti in neuspešnosti, ki pa je v Sloveniji predstavljala stalinizem v kulturi in ki je bil še-

le sedaj s priznanjem Ribičiča vsaj deloma premagan. Kako počasi umira sramota v Sloveniji!

Ideološki emigraciji se, hvala Bogu, ni treba sramovati za take stvari, ker ni nikdar delila kulturnikov na „naše“ in „vaše“, niti v najhujšem obdobju revolucije. „Zbornik zimske pomoči“ je prinesel prispevke levičarjev (O. Zupančiča), ki ga je še v emigraciji dal ponatisniti z vsemi njegovimi napakami v „Meddobju“ dr. Debeljak. Prav tako se tudi pri imenovanju šol ni gledalo na pripadnost: Cankarjeva, Slomškova, Prešernova, Zupančičeva, Balantičeva šola to potrjujejo in da so vsi bili sestavni del slovenske kulture.

Škoda, da se ni Ribičič pri tej priliki spomnil svojega zeta Mitja Gorjupa, predsednika Zveze časnikařev Slovenije, ki ga je pogljal v smrt zaradi objave rojstnega dne Mirka Javornika. Oni je bil tudi nadobudni časnikar in je moral umreti za takšno malenkost. Tudi njegovo smrt je emigracija z žalostjo zapisala v svoj spomin.

Kaj je napotilo Ribičiča, da je govoril o Balantiču? Propagandna uporabnost Balantiča! Iz pesniške zapuščine, dosedaj skrbno skrite in šele lanske leto najdemo, bomo lahko čez nekaj mesecev brali, da Balantič sploh v Grahovem ni zgorel, morebiti so ga pa celo domobranci ubili!

Religiozno razlikovanje Balantiča bi po Ribičičevi teoriji lahko predstavili kot politično nihanje med belimi in rdečimi, glavna poetična motiva ogenj in smrt pa očičiščevalno požiganje kapitalističnega imetja in pobijanje belih.

Čeprav do sedaj ni noben literarni kritik pokazal na religiozno vsebino, motive, izrazje, leksikum, trope in metafore Balantiča, bo Ribičičev: „polastili so se ga s silo“ šel v zgodovino slovenske literature kot edinstven primer ponarejanja zgodovine in cinizma komunistične partije.

Čas je najbolj neusmiljen sodnik in ocenjevalec literarnega dela; Balantičevega talenta še do sedaj ni načel zob časa, odvečna pa je tudi sodba in ocena starega, v Moskvi šolanega komunističnega, odvečen je cinizem ubijalca nad ubitimi, sramoten pa je tudi prikaz Balantiča novemu rodu.

Če Ribičič prizna Balantiču osebno stisko, obup in brezizhodnost, zakaj pa tega ni opazil tudi pri večini slovenskega naroda?

Bo cinizem Ribičiča res ostal v slovenskem narodnem značaju kot nova sestavina, ki smo jo dobili Slovenci s komunistično revolucijo?

Tone Brulc

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Precej črnili je te dni preteklo glede odsotnosti sindikalnih vodij na novem zborovanju koncertacije, ali socialnega zborovanja, kakor ga tudi imenujejo. Vlada je polagala mnogo upanja na te sestanke, kot vreden način in varnostno zaklopko za rastoče nezadovoljstvo vsled gospodarskega in socialnega stanja. Zborovanje med vlado, podjetniki in sindikalisti je že od vsega početka naletelo na dvome tistih, ki vedo, da bo težko dalj časa zagotoviti pasono, ne da bi to povzročilo nezadovoljstvo med delavstvom. Volitve v sindikatih se le delno položaj olajšale. Morda bodo počitnice potekle več ali manj mirno, a po marcu se bo morala vlada soočiti z vsi resnično borbenih gremijev.

V takem položaju so vodje CGT segli po edinem orodju, ki jim more ohraniti nekoliko prestiža v očeh ljudi. Sklenili so znova izstopiti iz poteka razgovorov in pogajanj, dokler vlada ne ugoditi njihovim zahtevam. Kakšne so te zahteve? Strnjeje so v 20 točkah, med katerimi pomore omeniti zahteve po takojšnjem vpeljanju paritetnih komisij; osvoboditev politike plač izpod jarma ukazov mednarodnega denarnega fonda; vzpostavitev bančne politike, ki naj privilegira proizvodjalne sektorje; reaktivacija notranjega trga; točno plačevanje državnim uslužbencem; vrnitev socialnega skrbstva v roke sindikatov, itd., itd.

Če dobro pregledamo, te zahteve niso pretirane. Ni resno nadaljevati z gospodarsko politiko, ki najbolj okorišča špekulacijo; obnovitev paritetnih komisij so radikalni objubljali v teku volilne kampanje; plače je treba urejati točno in vlada ima dovolj skrbi z raznimi stavkami državnih uslužbencev (železničarji, poštarji, itd.) vsled zamude v izplačevanju plač. In še marsikaj bi lahko našli. A dejstvo je, da država nima denarja in obenem stoji pred jeklenimi zahtevami mednarodnih upnikov, ki nočejo popustiti v svojih zahtevah po urejeni ekonomiji.

Istočasno je vlada objavila tudi petletni gospodarski program, ki je doživel pohvalo in tudi izredno ostro kritiko. Vendar, po mnenju nekaterih strokovnjakov, je še najbolj realističen, kar jih je bilo mogoče pripraviti v danih okoliščinah. Predvideva skromen razvoj gospodarstva, zmanjšanje notranje potrošnje, zvišanje izvoza in dotoka deviz, pa porast notranje bruto proizvodnje v višini 4%. Obenem tudi predvideva da v pričujočem letu

1985 ne bo realnega porasta plač. V tem je vsaj nekoliko bolj realen, kot pa zatiranje, da je v preteklem letu stvarna plača narasla za 8%, kot se je glasila volilna objuba, pa tega narasla ni zaznali.

Bodimo pa dosledni. „Radikalna vlada je zamudila eno leto v nejasnosti in dvomih“, je dejal te dni bivši peronistični predsedniški kandidat dr. Italo Luder. Časnikar ga je pozabil vprašati, kaj bi storili peronisti, če bi se znašli na mestu radikalov. Dejstvo je, da peronizem vodi opozicijo, ki pravaprav ni opozicija, ker sam doslej tudi še nima alternativnega gospodarskega programa. Njihova opozicija se torej omeji na besedo „ne“ spričlo vladnega koraka.

SREDI VROČEGA POLETJA — NEVIHTE

Večkrat se vračamo na to snov, a je neizbežna, ker problem peronizma predstavlja vsakdanji kruh v argentinski politiki. Peronizem se nahaja pred hudim problemom, in vsak izgubljen trenutek je lahko usoden. Znan je že datum volitev za delno obnovo poslanske zbornice, in tudi številnih provincijskih volitev. 3. novembra 1985 bo udarila nova „ura resnice“. Zato je razumljivo, da si dan za dnem sledijo sestanki, zasedanja, stiki in poizkusi poravnave v osrčju peronizma.

Položaj se bistveno ni spremenil. Uporna skupina, ki sama sebe smatra za večinsko, pripravljala narodno konvencijo za 2. februarja. Skupina okoli Hermenia Iglesiasa pa skuša to preprečiti, in sicer z pogajanjem, ker se čuti ogroženo, in ker ve, da razkol v stranki lahko dokončno zapre peronizmu pot do volilne zmage, če ne pomeni zanj celo politično smrt.

Sedaj je prišlo do nove variante. Volilni sodnik, ki ima odločiti o pravilnosti ali nepravilnosti zadnjega peronističnega kongresa, je povabil zainteresirane stranke na „poravnavo“. Z juridničnega vidika je to blesteče. S pravnega vidika je salomonsko. V praktičnem pogledu pa mnogi opazovalci menijo, da bo težko doseči poravnavo med sprtimi sektorji, ter napovedujejo novih neviht sred! tega vročega poletja.

NA LEVO, NEKOLIKO NA LEVO

Če v gospodarski politiki mnogi opazajo sledove zadnje vojaške vlade, in akoravno Matere z Majskega

trga zaman zahtevajo večjo odločnost v sojenju tistih, ki so bili zapleteni v zatiranju gverile, je vendar opažati v zunanji politiki tisto obračunavanje na levo, ki je značilna za radikale. S tega vidika mnogi gledajo potovanje argentinske „mednarodne brigade“, ki jo sestavljajo mladinci tukajšnje KP, ki so pohiteli v Nikaragvo na nabiranje kave. Takšni „udarniški“ posli so izredno ljubi komunističnim krogom. Vlada se je ob tem opravičila, da pač nikomur ne morejo prepovedati naj potuje kamor hoče. Svoboda je svoboda.

Z druge strani pa opravičujejo potovanje podpredsednika V. Martineza v Nikaragvo, na nastop novega predsednika Daniela Ortege kot normalno diplomatsko potezo. Nikaragva da je bratska latinskoameriška država, ki je zadnje čase, od malinske vojne naprej, nenehno podpirala argentinske zunanje politične poteze.

Večji opazovalci razlagajo te in nekatere druge levičarske geste radikalov kot poizkus pomiriti levo krilo v lastni stranki, in sorodne levičarske organizacije, ki so nemirne vsled bilance sedanje vlade, ki po njihovem okusu kaže premalo svobodnih odločitev in je le preveč navezana na diktate mednarodne banke in namigavanja iz Washingtona.

Tone Mizerit

MEDNARODNI TEDEN

ZDA IN ZSRR sta znova sedli k mizi pogajanj. V Ženevi sta se dobila ameriški državni tajnik George Shultz in sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko. Postavila naj bi temelje za obnovo razoroževalnih pogajanj. Precej časa je preteklo, odkar so bili prekinjeni ženevski razgovori zaradi umika sovjetske delegacije v novembru leta 1983. Tedaj so Sovjeti zapustili debatno mizo zaradi ameriškega koraka razpostaviti „evrorakete“ napreje na vzhod. Opazovalci so sicer tudi sedaj pesimisti, a upanja ne smemo izgubiti, da bo končno na svetu prevladala pamet, in bo enkrat konec te blazne oboroževalne tekme. Kot je izjavil vatičanski komentator, bo l. 1985 znano v zgodovini kot „leto konca velike bojazni“.

V BEIRUTU so ugrabili severnoameriškega katoliškega duhovnika Lorenza Jinca. Pred mesecem sta bila tudi ugrabljena protestantski pastor Weir pa švicarski diplomat Wehrli, o katerih ni sledu. Verjetno so jih ugrabili šiiiti, da bi s tem prisilili oblasti, da izpuste zaprte libanonske teroriste.

Simboli slovenske narodnosti

Prijatelj iz San Justa me je opomnil, da pri opisovanju „slovenskih barv“ manjkajo še nekatere.

Ima čisto prav. Vendar moramo poudariti, da so tudi manjkajoče „slovenske barve“ že bile deloma napisane, le časa ni bilo, da bi bil spis skonciran. Namreč praznik slovenske zastave je bil pred vrati in kar je bilo napisanega, je bilo treba oddati v uredništvo.

Naj bodo naslednje vrste vzete kot nadaljevanje o nepoznatih barvah, o katerih pravijo tuji, da so slovenske, pa tudi sklep o simbolih slovenske narodnosti, čeprav je potrebno še veliko pisati o naših grbih in simbolih.

Popolnoma enake slovenskim barvam so tudi barve slovaške narodne zastave (belo-modra-rdeča). Po svojem izviru so dosti mlajše kot slovenske. Menda ni Slovence, ki ga ne mika vprašanje: Od kje so vzeli Slovaki te barve in od kdaj jih imajo?

Zgodovina nam pove, da odkar so Ogrji pridrevli v Evropo in se kasneje ustalili v Srednji Evropi, so bili Slovaki njim podvrženi. To podložniško razmerje je ostalo vse do l. 1918, ko so Slovaki skupaj s Čehi ustanovili lastno državo. V ogrski državi Madžari Slovake niso, imenovali z njihovim narodnim imenom. Za Slovaško so imeli ime „Tótország“ za Slovaka pa ime „Tót“. Še pred desetletjem smo brali, kako Madžari v ZDA dokazujejo Amerikanecem, da beseda Slovak in Slovakia ni bila v uporabi v angleščini ali v drugem jeziku do leta 1918. (1)

Za Slovence, kolikor so bili pod njihovo oblastjo, so imeli besedo „Wend“, kar še do danes uporabljajo. Zgodovinar Gruden piše v svoji Zgodovini slov. naroda, da jih imenujejo Vandale. (2) Gruden je vzel svoje podatke, pa tudi podobe ki so v Zgodovini priobčene, iz

ga prebujenja zatiranega naroda.

Skopi so podatki o slovaškem grbu in o njegovem nastanku, pa tudi o njihovi zastavi ni mogoče dobiti stvarnih dokumentiranih podatkov. L. 1953 je dr. F. Stevek, verjetno slovaški emigrant, napisal za Anuario Genealogico Latino obširen opis o slovaškem grbu, toda brez navedbe vsakega vira ali dokumenta. (4) Med obema vojskama (1914—1918 in 1939—1945) je bil slovaški grb zastopan v skupnem državnem češkoslovaškem grbu. Le-ta je bil omenjeni srebrni patriarhijski križ na rdeči podlagi, toda na plavih gričih. V času samostojne slovaške republike je bil to državni grb. Ko so se v novi Češko-slovaški republiki komunisti s silo prevzeli oblast, so kmalu nato Slovakom prepovedali ta grb in ga nadomestili z novim. Za Slovaško je zdaj določen: na rdeči podlagi plava silhueta Krivana, (5) pod njo plamen v zlati barvi. (6)

Omenjeni dr. Stevek se je o slovaškem grbu precej razpisal, vendar bolj čustveno razgibano kot pa znanstveno utemeljeno. Med drugim piše, da patriarhijski križ spominja na sveta brata Cirila in Metoda, ki sta prišla na Slovaško oznanjat krščansko vero. Torej bi bil ta zgodovinski dogodek izražen v prav lepem in primernem simbolu. Toda križ sam — tako nadaljuje — je nastal verjetno v času 5. križarske vojske (1217), katero je organiziral in vodil ogrski kralj Andrej II (1205—1235). Potemtakem je po piščevem mnenju slovaški grb eden najstarejših v Srednji Evropi (...est l'un des plus anciens dans l'Europe...). Na žalost ne navaja niti enega dokumenta ali zgodovinske priče v podporo tej ugotovitvi, tako da ta trditve obvisi v zraku.

Kar bi bilo posebno pomembno za zgodovino slovaškega grba, ne opiše, namreč od kdaj in kje se je prvokrat prikazal (v listinah, na pečatih, na nov-

cih ali v tisku). Pač pa omenja nekatere grbe slovaških mest in občin (7), ki imajo v grbih kot glavno podobo ravno ta patriarhijski križ. (Žilina Levoča, Zvolen, Nitra, Skalica, Plešivec in dr.) O teh grbih imajo Slovaki obširno, dobro obdelano monografijo (8), kjer so omenjeni grbi, največ iz XVI. in XVII. stoletja, vpodobljeni in opisani.

Na splošno velja mnenje, da je začetek slovaškega grba postaviti v leta 1848/49.

V monografiji o češkem grbu je omenjen mimogrede tudi slovaški grb. Vendar samo to, da je ta grb uporabljala Slovaška Matica od njene ustanovitve naprej l. 1861. Toda ne pove, če je bil grb takrat sploh prvokrat v uporabi. (6) Slovaška Matica je bila najpomembnejša in najvplivnejša narodna organizacija, ki je v slovaškem narodu mogočno prebudila narodno zavest. Madžarski vladi je bila tuj v peti in je to vsenarodno kulturno ustanovo že l. 1876 prepovedala z utemeljitvijo, da „slovaškega naroda sploh ni“. (9)

V knjigi Zgodovina Čehov in Slovakov je na strani 209 fotografija naslovne strani pravil Slovaške Matice iz l. 1863. Na sredi je slovaški grb; v zgornjem polkrogu je najprej napisano v ruskem (!) jeziku, v spodnjem polkrogu pa v slovaškem jeziku: STANOVY MATICE SLOVENSKEJ=pravila Slovaške Matice. Očitno je, da so bili Slovaški voditelji zelo pod vplivom rusoslavizma. Morda tudi zato, ker so bili bolj sami sebi prepričani in so računali na pomoč ruskih „zavetnikov“. Tako je tudi precej verjetno, kakor trdijo nekateri, da so Slovaki kakor Srbi zavestno prevzeli barve, ki so enake ruskemu trgovskemu ladjevju. Res je, da barve odgovarjajo barvam slovaškega grba. Toda po pravilih heraldike, ki ukazuje, da bodi barva ščita prva; barva glavne

figure v grbu druga, manj pomembne pritikline (kljun, kremplji, orodje, podstavek ipd.) pa tretja barva bi bila slovaška zastava: rdečo-bela-modra. Večina evropskih narodnih in državnih zastav je sestavljena po teh pravilih. Tudi Slovska, ki je povzeta po grbu dežele Kranjske (na belem ščitu moder orel, z rdečimi kremplji in rdečim kljunom), torej belo-modra-rdeča barva!

Ko se je l. 1939 Hitler polakomnil Češke in Moravske in ju vzel pod svoj „protektorat“, je seveda razbil Češko-slovaško državo. Slovaki so oklicali svojo državo, katero je takoj priznalo 27 držav, med njimi tudi SSSR. Njihova zastava je postala državna zastava. Toda katera je bila ta? V Hammond's World Atlas iz l. 1941 so natisnjene v barvah zastave najpomembnejših držav tistega leta. (Flags of Leading Nations). Za „Slovakia“ je upodobljena sledeča zastava: na plavem polju bel krog, v njem rdeči patriarhijski križ. Je bila ta zastava uradna takratne slovaške republike? V današnji komunistični češkoslovaški je slovaška zastava (belo-modro-rdeča) prepovedana; za vsa država je uradna dovoljena ukazana zastava iz prve češkoslovaške republike.

SPB (Nadaljevanje sledi)

- 1) Slovaks or Sloveni, The Augustian, Vol. XII, No. 6, Nov.-Dez. 1969.
- 2) Dr. Gruden, Zgodovina slov. naroda, 4. zv., s. 544—560.
- 3) H. G. Stroehli, Oesterr.-Ung. Wappenrolle, II. Aufl., Wien 1895.
- 4) Dr. F. Stevek, Le Blason de Slovaquie, Anuario Genealogico Latino, Vol. 4, s. 506—512, 1952.
- 5) Krivan je vrh v Visokih Tatrah.
- 6) J. Petran, Český znak, s. 58, Praha 1970.
- 7) V stari Ogrski ali Madžarski so imele tudi kmečke občine svoje grbe.
- 8) J. Novak, Slovenské mestské a obecne erby, Bratislava, 1970.
- 9) V. Husa, Zgodovina Čehov in Slovakov, DZS, Ljubljana, 1967.

NOVICE IZ SLOVENIJE

TRI URE IN TRI MINUTE NA DAN!

Beogradska dopisnica „Dela“ navaja „zelo uspešen“ neimenovan kolektiv s prehrambene industrije z nadpovprečno produkcijo, kjer so ugotovili naslednje: če od osemurnega dnevnega dela odštejejo vse izgube v času, je dejanskega dela le za tri ure in tri minute!

Enako raziskavo so menda naredili pred petnajstimi leti v prav tako „uspešnem“ kolektivu in izračunali prav podobno: tri ure, šest minut.

Si morete misliti, kakšne uspehe bi dosegli, če bi le delali eno uro več na dan?

In še to: če so to „uspešni kolektivi“, koliko pa „delajo“ v „neuspešnih kolektivih“?...

ŠE O NOVI JUGOSLOVANSKI HIMNI

Komisija skupščine (parlamenta) SFRJ za pripravo predloga za jugoslovansko himno je izdala sporočilo o poslanih predlogih. Iz njih je razvidno: 778 predlogov in 78 pisem je za to, da ostane jugoslovanska himna sedanja Hej, Slovani. 485 je predlogov, ki so za prenovitev, in sicer: 169 ponujajo novo besedilo in melodijo in 316 novo besedilo na znano melodijo (29 na melodijo Hej, Slovani).

LJUBLJANA — Pičko (Zastava 750) stane 336.770,50 din. Večji model, Zastava 101 GTL je narasel na 560 tisoč.

Mednarodni teden

V VARŠAVI se nadaljuje sodba tistih, ki so zapleteni v ugrabitev in uboj duhovnika Jerzyja Popieluszka. Glavni obtoženec, kapetan Gregorz Piotrowski je priznal da ga je on „zvezel, pretepel in vrgel v vodo“, vendar vztrajno zanika, da bi bil to „samovoljen uboj“. Izjave drugih obtožencev tudi kažejo, da je bil v zaroto zapleten general Vladislav Cizston, eden izmed šestih notranjih podministrov poljske vlade.

EVROPO pogrinja val mraza. Temperatura pada pod številke, ki jih še niso bili zapisali v tem stoletju. Tako je na Finskem termometer padel na 50,9 stopinj pod ničlo. V Münchenu so zapisali 36 stopinj pod ničlo. V Rimu je snežilo po štirinajstih letih. Povsod so mraz in snežne nevihte. Doslej so zabeležili že nad sto umrlih zaradi mraza, ali pa vsled prometnih nesreč, povzročenih zaradi snežnih neviht in poldenelih cest.

V BOLIVLI je pred dnevi padlo na goro Illimani ameriško letalo tvrdke Eastern s 29 ljudmi. Nihče se ni rešil. Skušali so jim iti na pomoč, pa so vremenski pogoji izredno neugodni. Sedaj se je razvedelo, da ima ameriška vlada silen interes, da reši „črno skrinjico“ letala in paket tajnih dokumentov, ki so bili na letalu v trenutku nesreče. Tako se je tragična nesreča spremenila še v osredje polemike in diplomatski zaplet.

Iz Mendoze

Zveza mater in žena v Mendozi je imela v nedeljo, 2. decembra popoldne v Slovenskem domu svoj redni občni zbor, na katerem so članice polagale obračun o svoji delavnosti v preteklih dveh letih. Razveseljivo je dejstvo, da mlajši rod z zanimanjem in veseljem sodeluje. Imajo svoje stanovske sestanke, pogosto pripravijo prostovoljne pripevke pečiva za prodajo ob nedeljah, ko je skupna maša, da gre izkupiček v gradbeni fond za naš Dom. V splošnem pa vsa gospodinjstva skrb v novi kuhinji za naše skupnostne prireditve leži menjaže na njihovih ramah. Veliko je pa zdaj tudi zanimanje za kuharsko umetnost, ki jo je prevzela ga. Ocvirkova z namenom, da naše mlade ženske in mamiče navduši in nauči zlasti priprave naših tradicionalnih domačih jedi. Tako je v tednu pred božičem na vrsti seveda naša nepogrešljiva potica.

Novi odbor sestavljajo: predsednica — Majda Ocvirk; podpredsednica — Frida Bajda; tajnica — prof. Majda Nemanič; blagajničarka — Anica Štirn Arragoni; socialni referentki —

Jugo 45 463 tisoč, Zastava 128 pa na 608 tisoč. V tovarni so zaskrbljeni, ker je prodaja po podražitvi precej padla. (Za primerjavo: en dolar — 200 din.)

LJUBLJANA — Surinam in Slovenija sta podpisali protokol o razvijanju gospodarskega sodelovanja.

LUČE — Nova tv pretvornika (po špansko repetidoras) so zgradili v tem kraju mozirske občine. Z njima bosta vključena v tv mrežo okrožja Podvolvek in Struge.

LJUBLJANA — Slovenski oktet je napolnil Veliko dvorano Cankarjevega doma. Nastopil je a capella in s spremeljavo Komornega orkestra RTV Lj. Program so sestavljala vsakovrstna dela, s katerimi je oktet ponovno pokazal na interpretacijsko zavidljivo raven. Med deli so naštet: Bajamonti: Requiem; Mozart — Ave verum; P. Mihelčič: Vrnitev v Belo krajino; Kržička: Pet moravskih pesmi.

LJUBLJANA — Realni osebni dohodki so od leta 1979 v Sloveniji padli za 29,9%, kar je ravno toliko, kot na vsem jugoslovanskem ozemlju. Najbolj so padli v rni gori (35,3%), najmanj pa v Vojvodini (22,3%).

UMRLI SO od 20. do 24. novembra 84:

LJUBLJANA — Danica Kavalarij. Paternošter (Gradiškova); Silva Slabe roj. Kermavner; Ana Cernjak; Viktor Morela; Jožefa Cvelbar roj. Golob, 56; Neža Devevec roj. Suhadonlik, 75; Andrej Lukan CM, 71; Angeli Marolt roj. Drobnič, 71; Lovrenc Mohorič, 81; Marica Sovdat; Ivan Pogačnik; Marija Strah, 81; Marija Valenčič roj. Grzinčič, 84; Ada Klanjšek; Peter Klepec; Janko Čič; Minka Tomažič; dr. med. Martin Košak; Ada Repič; Feliks Hrvoat, 66; Marija Mertelj roj. Ilovar; Ivan Lesar; Franc Štravs; Matija Ižanc; Franc Simončič; Viktorija Konič; Alojz Lavš, 85; Pavla Galjot roj. Poljanec, 77; Franc Tome st.

RAZNI KRAJI — Vera Japelj roj. Kozin, Not. Gorice; Ivan Mehle (Pakov ata), Sela pri Smarju; Ivan Grden, Izlake; Silvester Dečman, Celje; Terezija Pačnik roj. Plohl, Dravograd; Rudi Šafer, Kočevje; Leopold Vidmar SJ, brat, Kalkuta; Rozalija Pilih, 77, Celje; Slavka Grabnar roj. Ravnikar, Zagorje ob Savi; Stana Praprotnik roj. Poženel; Avgust Fridl, Senovo; Ivan Skok, Kranj; Rozalija Tušek roj. Porenta, 73, Lipica pri Škofji Loki; Rudolf Mihelčič, 67, Dolso; Tone Štrifot, 50, Kopišče v Kamniški Bistrici; Anica Rataje-Videnšek, Celje; Anica Vašl, Polzela; Franjo Čerič, Slov. Bistrica; Alojz Diacci, Smarjeta pri Rim. Toplicah; Stanko Končan, Celje; Franc Ručna, Tolmin; Roža Karo roj. Hribovšek Izola; dr. Vaclav Pišot, Koper; Pavla Križman, Žužemberk; Ivan Murn, Dobrič; Ivanka Koncilja, 85 (Zajčeva mama), Topole; Jože Razboršek, Laško; Josip Bordon, Bertoki; Ivan Suša, 73, Senožeče; Branko Korpar, Postojna; Marija Tomažič, Litija; Marija Pečavar roj. Zagar, Polhov Gradec; Jožefa Osolnik Kamnik; Ernesto Bucchi, 54, Gorica; Neda Baloh roj. Vežnaver, 48, Radovljica; Ana Avguštin roj. Krajnik, 65, Lipica pri Š. Loki; Binca Bačnik, Trbovlje; Marica Dernač, Kranj; Ivan Remic, Radmirje; Helena Bizilj-Zivalič roj. Bizant, 69, Šmartno pod Šmarno goro; Franc Sotlar, Lesno brdo; Frančiška Grešak Turje; ojsip Kotnik, Celje; Marica Dernač roj. Kovarčič, Kranj; Florjan Kukavica, Preseče.

Mici Grebenc in Helena Štumberger; in kulturna referentka — prof. Marija Fink Grintalova.

Miklavževanje. Opravili smo ga na praznik Brezmadežne. Zjutraj maši našo Mater, popoldne pa je po stari tradiciji prišel Miklavž, da je obiskal in obdaroval naše male. Posebej so ga bili veseli najmanjši, ker so prihajali k njemu brez preplaha, ko so parklji nastopili šele kasneje.

Spominska proslava 25. obletnice smrti škofa dr. Gregorija Rožmana

Obhajali smo jo v nedeljo, 9. decembra. Spomnili smo se ga najprej pri popoldanski skupni maši. Pomemben priložnostni govor je imel dušni pastir Jože Horn.

Ko je v svoj uvod navedel nedeljsko adventno misel o Janezu Krstniku, je prešel na spominski dan.

Nekaj misli iz govora: „V posameznih dobah in okoliščinah

SLOVENC I V ARGENTINI

Osebn e novice

Krst: V družini Petra Amona in ge. Jelke Kalan se je rodila hčerka, ki je pri krstu dobila ime Jamila Patricija. Botra sta bila Marko Grohar in Beti Kalan. Staršem naše čestitke!

Poroka: V cerkvi Marije Pomagaj sta se poročila v soboto 5. januarja inž. Andrej Grohar in Nadi Kopač. Za pričjo sta bila Marko Grohar in Gabrije la Kopač; poročil ju je ženinov brat Igor Grohar. Novoporočencem iskreno čestitam o!

Smrt: V Hurlinghamu je umrla Ana Mohar v 82. letu. Naj počiva v miru.

Smrt: Ob zaključku lista smo dobili telegram, da je v ZDA 4. januarja nenadoma umrl dr. Rajko Ložar. Pokopan je bil 8. januarja v Milwaukee. Naj počiva v miru!

Novi diplomanti: Studije sta končala in dobila naslov „contador público“ decembra lani na buenosaireski univerzi Hektor Tomažič iz Palomarja in na univerzi Belgrano Mirta Rant. Na buenosaireski univerzi je dosegla licenciat iz kineziologije Marta Križ; na moronskem institutu Rdečega križa sta diplomirali kot instrumentarki Marija Zure in Marjana Malalan. Na Instituto Superior de Educación Católica je diplomirala iz risanja in slikarstva ter postala profesorica Pavla Brandan roj. Korošec. Vsem diplomantom naše čestitke.

NAJSTAREJŠA SLOVENKA V ARGENTINI — UMRLA

11. decembra je na domu svoje hčerke v San Justu umrla ga. Marija Jurjevič roj. Turk, ki je dočakala skoraj sto let življenja. Rojena je bila 12. februarja 1885 na Bloški polici v starotrški fari na Notranjskem. Pri 24 letih se je omožila s Karlom Jurjevičem na Laze, vasico na jugozahodnem delu Cerknškega jezera, kjer sta imela poleg manjše kmetije tudi gostilno. V srečnem zakonu se jima je rodilo 6 otrok: 4 hčere in 2 sinova. Vojna vihra in revolucija sta nasilno posegli tudi v njihovo družino. Sinova Drago in Rudolf sta se sicer skoraj čudežno rešila iz goreče domobranske postojanke v Grahovem, ki so jo zažgali partizani, kot domobranca pa sta bila vrnjena iz Vetrinja in delila trpko usodo s svojimi sorojci. Vso družino so partizani nasilno pognali iz domače hiše v noči 30. novembra 1943. Zatočišče so do konca vojne dobili na Rakeku in v Logatcu, maja 1945 pa se je družina umaknila pred partizani na Koroško. Begunska leta so prebili v italijanskih taboriščih, v Argentino pa se izselili leta 1948. Argentinska leta je pokojnica živel a pri družini hčerke Amalije por. Sovič na njihovem domu v San Justu. Do 90. leta starosti se je še redno udeleževala slovenske maše, od tedaj pa ji je nosil obhajilo na dom sanjuški dušni pastir dr. Alojzij Starc. Umsko bistri no je ohranila do zadnjega, telesne moči pa so ji počasi plahnele. Počiva na božji njivi Villegas v San Justu.

Buenos Aires

POROČILO OBČNEGA ZBORA ZVEZNIH ODBOROV SDO-SFZ

V nedeljo 16. decembra 1984 je bil redni občni zbor zveznih odborov Slovenske deklisiške organizacije in Slovenske fantovske zveze v Slovenski hiši.

življenja nam Bog še posebej pošilja glasnike in pričevalce, ki nas spominjajo na nevarnosti časa in na človeške zablode.

Tako nam je božja Previdnost v našem času poslala slovenskega Janeza Krstnika v osebi škofa dr. Gregorija Rožmana z nalogo, da v najtežjih in najnevarnejših časih vodi brani, uči, rešuje in se žrtvuje za slovenski narod, da ta ostane zvest Bogu in krščanski tradiciji in trden v odporu proti vsem napadu sovražnih idej in ljudi, ki so od vseh strani grozili in uničevali slovenske ljudi, imovino, kulturo in vero.

„Vse je treba rešiti in zato se je za vse treba žrtvovati,“ je bilo njegovo načelo.

„Sem škof in sem zato odgovoren za vse,“ je bilo njegovo prepričanje.

Danes je že pri Bogu in uživa plačilo zvestega služabnika.

Nam pa so še v spominu besede, ki nam jih je kot Janez Krstnik pisal pred odhodom v novi svet, da nas spremljajo po vseh potih življenja.

„Imejte ljubezen in usmiljenje med seboj, pomagajte si med seboj, da boste združeni vsi bolj napredovali.“ Boljši

V prvem delu občnega zbora so predstavniki krajevnih Domov (razen Slovenske vasi) podali poročila o delovanju mladinskih organizacij v letu 1984. V imenu zveznega odbora je podal poročilo predsednik SFZ Tinko Lavrič in s tem zaključil prvi del občnega zbora.

Dosedanji duhovni vodja mladinskih organizacij dr. Alojzij Stare je podal nekaj misli in navodil ter predstavil leto mladine.

svojega naslednika Franceta Cukjatija, ki bo odslej skrbel za osrednja ter krajevne odseke mladinskih organizacij.

Slovenska mladina v Argentini se pristrčno zahvaljuje dr. Starcu za njegovo dolgoletno duhovno vodstvo in skrb ter želi vso srečo novemu duhovnemu vodji g. Cukjatiju pri izvrševanju dela med mladimi.

V drugem delu občnega zbora so se vršile volitve novega odbora za leto 1985. Za predsednika SFZ je bil izvoljen Tone Malovrh, za ostale odbornike pa: Bogdan Magister, Janez Kopač, Jože Marček in Filipič.

Za predsednico SDO je bila izvoljena Helena Loboda in odbornice so: Magda Skvarča, Olga Lenarčič, Zinka Klemen, Andreja Škrbec in Ana Marija Rant.

Novoizvoljena predsednika sta se zahvalila ter prosila pomoč in sodelovanje vseh članov, da bomo z združenimi močmi obogatili delo mladinskih organizacij, zvesti svojemu geslu: „Enega srca in duha“, posebno v letu 1985, ko bomo praznovali mednarodno

SLOVENSKA PRISTAVA

GLASBENI VEČER

Prijeten večer so nam pripravili mladi pevci v soboto 8. decembra na Pristavi. Nastopi šolarjev in mladine so pokazali na pozitiven glasbenega življenja.

Otroški glasovi so nam bolj znani, a zato jih nismo nič manj zadovoljno poslušali kot njihove starejše brate in sestre iz Mladinskega zbora.

Večer je začel z mašo za praznik Brezmadežne, pri kateri je zbor takorekoč začel s svojim nastopanjem. Maša je bila v prošnjo Bogu in v spomin pok. Pavleta Ranta; prav tako so se ga pri vstopu v glasbeni program spomnili pevci, najprej z govorno besedo, nato pa z „Gozdni je že zelen“.

Motto večera je bil: „Kdor zlate strune brati zna“, ki ga je zapel fantovski sekstet. Sledil je program:

Solski zbor: Veseli koledniki, Prišla je miška k miški v vas, Cvilimožek, Galsli (vse Simonittijeve); Dekliški sekstet s kitarami: Titanic; Deklice iz 6. razr.: Uspavanka (Adamič); Domača pesem (Dvoržak); Duet Marta in Vinko z Janezovo spremljavo na kitari: Cvetje kakor lani (Korbar); Tercet Cvetka, Janez, Luka: Domovina (Korbar), Goreči ogenj (Narodna); Alenka in Zofija na flavti, Janez s kitari: Huachi, torito (argentinska narodna), Flavtist iz Hamelina; Kvartet Cvetka, Martin, Janez, Luka: Swing low, sweet chariot, Nowbods knows (črnski duhovni); Zbor: Vabilo (Gerbič), Pastirska (Adamič),

Darovali so

V tiskovni sklad Svobodne Slovenije so darovali: rev. Jože Škerbec, Bs. As. \$a 500; ga. Ana Scharff, Buenos Aires, \$a 3.300; dr. S. Frank, Avstralija, 40 dol.; dr. France Mihelič, Bs. As., \$a 3.000 v spomin na Pavleta Ranta; dr. J. B. ZDA, 20 dol. v spomin na Pavleta Ranta in vse pokojne urednike Svobodne Slovenije. Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava Svobodne Slovenije

Kaj bi te vprašal (Gobec), Moj očka so mi rekli (Narodna), Somebody is knocking at your door (črnska duhovna), Río, río (čilska narodna), Pastirček (Gerbič), Ay agüita de mi tierra (čilska narodna), Dos rondas infantiles peruanas (Iturriega).

Program je bil bogat in razgiban. Različne zasedbe so pokazale na zanimanje do petja, ki ima v zboru skupen izraz. Na takih „domačih“ nastopih si pevec nabira poguma, sigurnosti za še važnejše nastope, morda kdo kdaj celo v — Colonu?!

Kot splošen pojav med našimi pevci je izrazito pomanjkanje sopranov in tenorjev pa skoraj razkošje basov. Zato je težko zbrati ali najti primerne skladbe, vendar si dirigentka Anka Gaserjeva pomaga z lastnimi priredbami in tako premosti težavo. Pesmi lahko izgubijo nekaj svoje lepote, a lahko pridejo na program, so vsaj zapete; pevci se ne mučijo z njimi in poslušalci ne trpijo s pevci.

Skratka: lep večer s skorajšnjim zagotovilom, da bo po Pristavi še dolgo donela pesem in prijateljstvo, saj je dr. Julij Savelli domiselno dopolnil motto, ko se je zahvalil pevcem: Kdor zlate strune brati zna — najlaže najde pot do srca!

GB

San Martín

LIGA ŽENA-MATI

19. decembra je sanmartinska Liga Žena-mati praznovala svojo vsakoletno božičnico in z njo zaključila delo letošnjega leta. Prav je, da se ob tej priliki spomnimo naše požrtvovalne predsednice Lige Mirjanke Voršičove, ki s trudom in voljo vodi organizacijo že več let in upamo, da bo še dolgo časa Ligi v pomoč. Vsem članicam želimo veliko sreče v novem letu in v marcu 1985 na svidenje!

Pevec

Z obetajočo bodočnostjo

Tako so listi v Santa Feju označili našega rojaka Janeza Vasleta, ko je imel v tem starem mestu 8. novembra koncert skupaj s krajevnim simfoničnim orkestrom in pod vodstvom dirigenta Alberta Merenzona.

Po koncertnem delu je zapel Vasle tri arje (skupaj z orkestrom) in sicer iz Bacha (kantata št. 86); Čajkovskega Evgenija Onjegina in iz Mozarta (Figarova svatba), ki je občinstvo tako navdušila, da je moral zadržno ponoviti.

Dnevnik El Litoral je 12. novembra tudi objavil intervju z našim basistom, kjer mu je posvetil precej prostora in tudi sliko. Opisal je njegove dosedanje koncerte, obenem pa njegovo delo in možnosti. Omenil je, da je Vasle poddirektor revije Promúsica, ki širi glasbeno kulturo tudi v notranjosti države. (Nad. na str. 4)

— pod krvoločno rdečo revolucijo srpa in kladiva.

Vodil nas je nato v begunstvu in zdomsivu v globoki veri in goreči domovinski ljubezni s svojim „pastirjevim glasom“ vse do zadržega diha življenja. ...“

Sliki je v pestri obliki in na primerno okrašenem odru pripravil naš režiser Rudi Hirschegger. V imenu ženske skupine na odru je recitacije predstavila prof. Marija Grintal, med možmi je isto opravil Jaka Bajda, za mladino Maruška Štirn. Glasnika sta bila inž. agr. Janez Grintal in Rudi Hirschegger. Škofov glas je po zvočniku izza kulis govoril Stane Grebenc.

Prikaz je s svojo vsebino in z doživeto podano recitacijo jasno predstavil osebnost pokojnega škofa, ki ga je skozi življenje vseskozi spremljal prvi del njegovega gesla „Križa težka“ da je po ogromnem trpljenju dosegel tudi zaslužen drugi del — „Križa plačilo“.

Po sklepnem kliču na odru: „Naš škof, duhovni oče, kličemo ti: Slava! Prot, ki si nam jo kazal, je edina bila prava.“ so vsi navzoči občuteno zapeli papeško himno: „V prestol slave vekovite...“

Bb

SLOVENCİ na KOROŠKEM

„Sporazum ima prednost“. Pod tem geslom prirejuje celovška univerza in krajevna prosvetna društva diskusije o dvojezičnem pouku. Prva tovrstna prirediteljevalca je bila 16. septembra v Železni Kapli. Diskutanti so med drugim dejali, da je prav perverzno, da večina odloča o pravicah manjšine.

Preživeli Slovenci hitlerjevske izselitve aprila 1942 so imeli svoj občni zbor v št. Primožu. Eden izmed govornikov je poudaril, da je prav sedaj potrebno, da ti trpini gojijo slovensko besedo v svojih družinah in na vasi.

12. srečanje pevskih zborov je bilo 22. septembra v Železni Kapli. Udeležili so se ga zbori iz Kranja-Strazišče, Brežic, Proseka, Kontovel (Tržaška) in mešani koroški zbor „Zarja“.

„Življenjski znaki 1984“. Pod tem naslovom je bil seminar v Eggenburgu od 20. do 23. septembra na pobudo dialektologa Haida. Koroške Slovence so zastopale Maja Haderlap, ki je predavala o kulturnem razvoju koroških

Slovencev, Marija Jurič z referatom o šolstvu na južnem Koroškem in Micka Miškulinig, ki je zbudila veliko pozornost s pesmijo o „Hanzeju, ki se je ponemčil“.

Ljudska glasba — spremljevalka vsakdanjega in prazničnega življenja je bila predmet predavanja, ki sta ga imela dr. Zmaga Kumer in Julijan Strajnar 7. oktobra v Tinjah. Na programu je bilo tudi snemanje ljudskih pevcev.

Mladi namiznotenjski igralec Marko Smrtnik, član Slovenskega športnega kluba Obir, je na letošnjem deželni prvenstvu v Spittalu ob Dravi ponovno osvojil naslov koroškega prvaka.

Slovenski center na Dunaju je bil odprt 25. oktobra. Poleg možnosti za prirejanje kulturnih srečanj, naj bi bila v tem središču predvsem predavanja in druge informacijske prireditve o manjšinskih vprašanjih.

Mladinski kulturni festival pod geslom „Mladina sreča umetnike — umetniki srečajo mladino“ je bil na skednju v Kapli ob Dravi 7. oktobra. Organizirala sta ga Kršćanska kulturna zveza in Katoliška mladina. Pobudo za to srečanje je dal borovljski kaplan Jože (Pepej) Marketz, ki je bil leta 1981 na obisku pri nas v Argentini. Sodelovali so na festivalu pop-skupina Zmeda, literati: Haderlap, Januš, Čertov, Merkač, Ferk in Hafner; nekateri slikarji so predstavili svoja dela, vsak mladinec pa je imel tudi možnost, da je prinesel s seboj svoje poizkuse, jih tam prikazal in se o njih pogovarjal z umetniki.

PEVEČ
Z OBETAJAČO BODOČNOSTJO
(Nad. s 3. str.)

Basist Janez Vasle je imel pozneje, 3. decembra samostojen koncert na radiu Rivadavia v oddaji Los intérpretes na modulirani frekvenci. Program je trajal eno uro, ki jo je napolnil s svojim petjem večinoma klasičnih del. Na klavirju ga je spremljala kot običajno pianistka Haydeé Trinka.

Veseli smo vseh teh uspehov, ki jih je Vasle dosegel v zadnjem času pred tako široko publiko. Upajmo, da se pri njem uresničuje želje, ki jih je izrazil v naslovu dnevnika iz Santa Feja.

V nedeljo 13. januarja ob 21 bo v hotelu Playa v Villa Gesell imela samostojen koncert mezzosopranistka Bernarda Fink. Predstavila se bo s svetovnim in slovenskim sporedom.

Zahvala. Dr. Rudiju Vidmarju in ge. Ivanki se lepo zahvalim za izredno uslugi, da sta peljala mojo hčerko Alenko in Marka Beltrama iz Retira do Rosaria, da sta ujela vlak s šolsko kolonijo. Bog plačaj. Hvaležna Tina Kristof.

GORIŠKA in PRIMORSKA

Kras, narava in človek... Pod tem naslovom je Kraška gorska skupnost razpisala nagradni natečaj. S tem želi prispevati k boljšemu znanstvenemu spoznavanju Krasa in njegovih kulturnih, zgodovinskih ter krajinskih vrednot. Udeležijo se ga lahko italijanski državljani s strokovnimi deli v slovenščini ali italijanščini, ki so bila izdana med prvim januarjem 1983 in zadnjim januarjem 1985.

Začetek novega šolskega leta Zavoda združenega sveta v Devinu je bil 29. oktobra 1984. Lansko leto je bilo vpišanih 100 gojencev. Zastopanih je 50 držav.

V jeseni 1984 so priredili kmetijske dneve v Boljuncu, ki so jih organizirale občine Dolina, Trst, Milje, Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor pod pokroviteljstvom dežele Furlanije-Juljske krajine, Kraške gorske skupnosti, tržaške pokrajine in tržaške trgovinske zbornice.

20. seminar za šolnike na Tržaškem se je vršil jeseni lanskega leta. Na uradni otvoritvi je uvodoma govoril pesnik in prevajalec Ciril Zlobec o slovenski knjigi doma in v svetu. Vsa predavanja so bila na zelo visoki ravni. Lanski seminar je predstavljala izredno priljubljenost: ne samo, da so šolniki poglobili svoje strokovno znanje, ampak tudi za izmenjavo mnenj o pedagoških in drugih ključnih vprašanjih slovenske šole.

Proti koncu lanskega leta so izročili v Novi Gorici svojemu namenu novo hidrocentrale na Soči. Hidrocentrale sodi med najsodobnejše tovrstne objekte v Jugoslaviji. Ta izgradnja pomeni tudi izvedbo ene izmed obveznosti iz Osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, saj bodo iz akumulacijskega jezera dobivali vodo za namakanje kmetijskih zemljišč v sosednji Italiji.

Glasbeni ansambel mladih Nemcev iz Severnega Šlezvika na Danskem je obiskal Drago. Ta nemška skupina, živeča na Danskem, sodeluje v medmanjšinski organizaciji FUENS. Skupina je imela srečanje s tržaško mladino. Obiskala je tudi Goriško, kjer je bil koncert za slovensko mladino in športno srečanje. Tuja skupina se je udeležila okrogle mize mladih Nemcev in Slovencev v Slomškovem domu v Bazovici.

Ponovno so zaživela šolska poslopja ob pričetku novega šolskega leta na Tržaškem. V tem šolskem letu obiskujejo slovenske šole na Tržaškem 1081 otrok. Nekaj več kot tristo otrok je prvič prestopilo šolski prag.

Pravno-urbanistična komisija SSK je obravnavala problematiko v zvezi z naravnimi parki in zaščitenimi področji na Krasu. Prevladovalo je mne-

nje, naj bi s posebnimi posegi, zlasti finančnega značaja, omogočili perspektiven razvoj tradicionalnih in tudi novih oblik kmetijskih dejavnosti, ki bi zagotovile kmečkim družinam zadosten zaslužek, da jim ne bi bilo treba zapuščati kmetij.

Na Tržaškem in Goriškem živahno komentirajo posege osrednje rimske vlade, ki je v novi finančni zakon za letos tudi vključila načrte v korist krajevnega gospodarstva. Novi finančni zakon namenja tudi dodatno financiranje za ladjedelniški sektor, nove finančne spodbude pa bo prejelo raziskovalno področje.

Društvo slovenskih izobražencev je v mesecu oktobru začelo z novo sezono. Prvi večer, kot je to že običajno, je bil povezan s študijskimi dnevi „Draga“. Pri okrogli mizi so bili prisotni Marko Tavčar, Tomaž Simčič in Emidij Susič, ki so obravnavali tista vprašanja, ki so bila v zvezi z narodnostjo in ideološkim gledanjem mladih.

Predstavniki Vsedržavnega federativnega odbora jezikovnih manjšin v Italiji so obiskali v Rimu podtajnika v predsedstvu vlade. Z njim so se razgovarjali o zakonskem predlogu o zaščiti manjših jezikovnih skupnosti in o zakonskih predlogih za globalno zaščito Slovencev, ki jih je začel obravnavati senat v komisiji za ustavna vprašanja. Vsedržavni federativni odbor jezikovnih manjšin v Italiji je nova manjšinska zveza. Začasni tajnik te zveze je tržaški Slovenec, prof. Samo Pahor.

30 let je poteklo od rešitve tržaškega vprašanja s podpisom Londonskega memoranduma. Na osnovi tega dogovora so Angloameričani prepustili upravo cone A STO-ja Italiji, Jugoslavija pa je za svoj pristonek k temu obdržala področje cone B istega STO-ja. Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu se je 30-letnice podpisa Londonskega sporazuma spomnil na redni seji in v zvezi s tem ugotovil, da so natančne določbe Posebnega statuta na žalost ostale skoro v celoti neizpolnjene. To velja še posebej za javne napise vseh vrst, uporabo slovenščine v izvoljenih telesih in v odnosih z oblastmi in javnimi uradi vseh vrst in stopenj.

NAŠ DOM

SAN JUSTO

Pustna veselica

sobota, 16. februarja
nedelja, 17. februarja

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4153
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 6 9 - 9 5 0 3
Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 299831	

Naročnina Svobode Slovenije za l. 1984: Za Argentino \$a 3500, pri pošiljanju po pošti \$a 4000; Zdrž. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

Prispevajte v tiskovni sklad!

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL
CASCANTE
Escribano Público

CANGALLO 1642 BUENOS AIRES
FRITL. PISARNA 1
Tel. 35-8327

VSEM NAROČNIKOM
V ARGENTINI!

Kot smo sporočili, je letošnja naročnina za Argentino \$a 3.500, po pošti \$a 4.000, če bo plačana do 1. marca t. l. Zaostala naročnina za leto 1981 in prejšnja leta pa je do 31. januarja še po stari ceni \$a 1.500 oziroma \$a 1.700, od tedaj dalje pa bo enaka letošnji naročnini.

Uprava Svobode Slovenije

PRIDOBIVAJTE
NOVE NAROČNIKE!

Marja Rodziewiczowna

(26)

H R A S T

(DEWJATIS)

Vrata so se na široko odprla. Mlada oseba, oblečena v elegantno popotno obleko je stopila skozi vrata. Svetlolaši žmuj-džin in črnooka Američanka sta se merala z očmi. Iz obeh pogledov se je zrcalila dvomijivost. Naposled je ona prva namrščila goste in temne obrvi in rekal mirno:

„To je prevara! Nekdo te je oslepil, Clarke! Ta gospod ni Czertwan!“

Govorila je zdaj v francoščini, da bi jo bolje razumeli.

Marko je skomizgnil z rameni.

„Nisem dolžan jaz izpričati svoje istovetnosti, ampak vi!“ je rekel po nemško. „Gospod Jazwiglo ne biva daleč od tod,“ je dodal in se poklonil za slovo.

Američan mu je zastavil pot.

„Toda Irenka!“ je rekel v prepričevalnem tonu. „Ti vendar nimaš popisa gospodarja na Pošwicah, kakor se to zahteva. Mnenje gospoda Czertwana je povsem na mestu. Tu glejte, gospod Czertwan, imate pred seboj hčerko gospoda Kazimira Orwida, Ireno, in njegova spremljevalca Marwitza!“

Marko se je nalahno priklonil.

„In vi, gospod, ste Pavel Czertwan?“ je vprašala neverno.

krat je premerila orjaka z bistrimi očmi in kakor bi s tem izginil zadnji dvom, je dala mlademu možu roko, na kateri je bila rokavica iz drage kožuškovine.

„Prosim vas, odpustite mi,“ je rekla.

On pa je ni prijel, ampak govoril dalje z votlim glasom:

„Moj oče mi je ob smrti poveril upravo Pošwic. Ukazal mi je, naj delam in varujem premoženje vseh nesreč in naj ga oddam samo tistemu, ki mi poleg uradne legit imacije prinese znak o katerem sta se s prijateljem dogovorila.“

„Vidiš! Ali ti nisem rekel, da ima ta drobca veliko ceno. Oče, ki je umiral, mi je zabičal, naj ga ne zgubim. In ga tudi nisem!“

„Prosim!“

Segla je po medaljonu, ki ga je nosila pri urici, in kmalu nato se je zalesketal na njeni dlani odlomek prstana.

Marko si ga je ogledal in molče vzel iz nedrij očetoovo oporoko: drugo polovico prstana. Molče ga je dal lastnici.

V njegovi duši je plal potok sreče. Stal je v svitu svobode in prostosti!

Irena Orwidova je zložila prstan in čitala mali latinski napis:

„Sodi me o Bog, in rabsodi mojo pravdo.“ Judica me, Deus et discerne causam meam!

„Zahvalim vas, gospod!“ se je oglašila gospodična Irena in mu drugič podala roko.

Marko pa se je tudi sedaj samo priklonil.

„Ne veste niti, ali sem vreden vaše zahvale!“ je zamrmral.

Čudna reč! Toliko let je bilo ime Orwidovcev združeno z vsakdanjimi njegovimi skrbmi, da je gledal danes na to osvoboditeljico iz sužnosti kot na svojega sovražnika. Čutil je do nje neko nelogično bolešč. Že ji je hotel povedati: Pošwice so mi vzele tisoč sil, ukradle mi svobodo. Ne zahvaljujte se mi, služil sem le zaradi očeta ne zaradi vas. Srečen bom, ko se vas iznebim.

A njen lep in preiskovalni pogled ga je silil k molčanju. Namignila je z glavo.

„Ali se sramujete, gospod, vaše ali moje roke?“ je vprašala in namrščila obrvi.

„Tu očitno ne poznajo našega „shake-hand“,“ je omenil Marwitz pomirljivo.

„Saj res! No, gospod Czertwan, ali ste zadovoljni z dokazi moje istovetnosti? Ali morem dobiti očetovo last?“

„Kar je treba pravnih stvari, se obrnite na svojega varuha gospoda Jazwigla. On bo odstranil vse težave. Pošwice so pripravljene že dvajset let, da sprejmejo svojega lastnika. Blagovolite mi le določiti dan, ko vam pošljem kočijo!“

Gospodična Irena se je prijala za glavo. Osorno razpoloženje je zginilo. Na njenem obrazu se je pojavila iskrica resničnega spoštovanja.

„Ali slišiš, Clarke? Z lastno kočijo te popeljem, z lastnim krumom te nasi-

* Stisnjenje rok (angleško).

tim in pod lastno streho te pogostim. Slišiš? Imam svojo zemljo, svoj dom jaz — sirota!“

„Kaj ti je bilo pri nas slabo, Irenka?“ je resno vprašal Marwitz.

„Veš, da vas ljubim kot lastno družino. Pa sem sedaj tako srečna! Ali je vse to resnica, gospod Czertwan? Ali mi nihče ne vzame te lastnine, po tolikih letih odsotnosti? Ali imam v teh krajih res kaj svojega? Sem li bogata? Ali imam pravico ostati tu?“

„Zemlja, ki ni šla iz rok dvajset let, tudi sedaj ne pojde,“ je odgovoril. „Pričakala je končno svojega lastnika in temu nihče ne more oporekati. Hčerka je po očetu dedinja. Imate svojo streho in svoj kruh in ste zelo bogata. Podrobnejše o vašem premoženju vam pove gospod Jazwiglo. Obrnite se, prosim, nanj! Tukaj je njegov naslov. Zdaj pa mi dovolite, da se poslovim od vas. Čas zahteva! Jaz stanujem v hotelu Wilno.“

„Clarke! Kja naj se pa mi nastanim?“

„Pojdimo še mi v ‚Wilno!‘ je odgovoril Marwitz in spravljal zavitke. „Gospod Czertwan nas morda ne zapusti v tujem mestu.“

Gospodična Irena je zmajala z glavo.

„Gospod Czertwan ne kaže velike uslužnosti. Skrbel bo, da se naju kmalu znebi, kaj ne?“

„Dokler ne oddam premoženja lastniku in vi ne dobite drugega oskrbnika za Pošwice, sem še vedno v vaši službi. Gospodarite lahko skupaj z mano.“

„Zares? No, to mi je zelo ljubo. Najprvo naju pospremite do hotela, potem me pa predstavite gospodu Jazwig-

lu. Tako boste podprli moje prve korake z nasvetom in pomočjo, kaj ne? Zdi se mi, da je vse to le sen in da se spet prebudim v Ameriki pri svojih dobrotnikih. Pojdimo sedaj. Clarke, predragi, naroči spraviti kovčege. Ali imamo kočijo?“

„Čaka že,“ je odgovoril Marwitz in nesel zavitke z nosačem na voz.

„Pojdimo torej, gospod Czertwan. Dajte mi, prosim, roko!“

Marko se jima je umaknil in se dobrodušno zasmeljal.

„Zdi se mi, da bom prav kmalu odslavljal,“ je omenil.

Gospodična Irena je sama segla Marku pod ramo in se močno oprla nanj ter se ozrla na Američana.

„Radovedna sem, kako mi ti tu pomoreš. Saj si sam kakor splašena ovčica! Zdaj te jaz sprejemam v svojem kraju kot gosta. Moj obisk čakaj v Illinoisu!“

Zasmajala se je ponosno in dvignila oči k Czertwanovemu obrazu:

„Pet let sem imela, ko mi je oče umrl. Vseeno sem si zapomnila, kar mi je rekel: Ko se vrneš v svoj kraj, ga ljubi, četudi je bolj žalosten; je pa dober in vreden ljubezni. In ko srečaš žmujdzina, mu pogumno zaupaj; tudi kadar molči, ne misli na prevaro! Zato se tudi vašega osornega obraza prav nič ne bojim in vam vse zaupam. Spremite naju!“

„Pa ste mi že takoj v začetku očitali prevaro!“

„Nisem mislila, da bom videla tako mladega oskrbnika. Oče mi je vedno govoril o starejšem prijatelju. Saj sem vas vendar takoj prosila oproščenja!“